

Nová naučná stezka i Čert a Káča

Naučná stezka Živé paměti krajiny Lužan

V neděli 22. března 2015 byla slavnostně otevřena nová naučná stezka s názvem „Živé paměti krajiny Lužan“. Stezka vytváří okruh krásnou krajinou v okolí obcí Lužany, Zelené a Zelená Hora s průchodem malebným údolím řeky Úhlavy a je 9,5 km dlouhá. Jejím hlavním tématem je člověk a krajina, která je chápána jako jeho hlavní podnět pro rozvoj osobnosti, celoživotní orientaci a duchovní zázemí. Stezka vznikla za podpory Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Trasa obsahuje celkem osm zajímavých zastavení. Začíná se na lužanském vlakovém nádraží, kde se seznámíte s bohatou historií obce Lužany a také místního nádraží, kde v roce 1923 projížděl za velké slávy i prezident T. G. Masaryk. Druhé zastavení se nachází u lužanského zámku, tedy místa, kde vznikla Dvořákova opera Čert a Káča. Zde při slavnostním otevření stezky zazpívala Jitka Šťastná árii z Dvořákovy opery Rusalka. Dáme-li se dál z Lužan k obci Zelené, dojdeme k „Toušojc“ kapličky, která se nachází nalevo od obce Zelené. Je zasvěcena Panně Marii. Kaplička pochází z roku 1799. Traduje se, že když pan Jánský orál svoje pole při sílnici, zdvihl zrak a viděl, jak z oblohy v po-

době ohnivého sloupu uprostřed skví se obraz Madony s děckem, která se snáší níže a níže, až dopadla na místo, kde dnes kaple stojí. Příhoda se ihned roznesla po celém okolí a Jánský požádal duchovní vrchnost, aby na paměť této události směl na místě dopadu obrazu postavit kapli, čemuž bylo duchovní správou s potěšením vyhověno. Od založení kapličky se o ní až do roku 1955 starala čtyři pokolení rodu Jánských. U kapličky stojí tři prastaré lípy. Při slavnostním otevření stezky zde z úst pěvkyně Jitky Šťastné zazněla píseň Ave Maria. Čtvrté zastavení nás zavede ke kapličce v obci Zelené. Když opustíme obec Zelené, čeká nás páté zastavení – u křížku. Původně dřevěný kříž s plechovou siluetou Krista z počátku 19. století byl roku 1872 nahrazen podnes zachovaným žulovým sloupem s litinovým Kristem na kříži. Toto zastavení je v rámci stezky věnováno stromům. Nedaleko za křížkem uvidíme originální dřevěnou plastiku Srdce pro krajinu s lavičkou, vyzývající k odpočinku. Plastika symbolizuje niterný citový vztah člověka ke krajině.

Šesté zastavení nás seznámí se sv. Vojtěchem – sochou, která je umístěna na mohyle z doby bronzové a je obklopena pravěkým pohřebištěm. Na východní straně sochy je nápis: „Podle pověsti šel tudy roku 992 sv. Vojtěch z Říma a zde

Slavnostní odhalení soch čerta a Káči.

kázal přítomným pohanům víru Kristovu. Nejstarší paměti o soše praví, že kolem roku 1817 pan Pecl ze Zeleného čp. 9 koupil na památku svého syna padlého v napoleonských válkách dřevěnou sošku tohoto světce a umístil ji sem. V roce 1842 byla dřevěná socha nahrazenou kamennou. Roku 1901 vznikl na severní straně nápis „Ejhle kněz veliký, an za dnů svých nalezen byl spravedlivý. – Oroduj za nás, sv. Vojtěše.“ Dle ústního podání byla soška nejprve ve dřevěné skřínce na sloupku mezi lipami. Kronikář obce Zelené Tomáš Voves uvedl: „Tady pod třemi lipami vzpomínám, co jsme si tu jako děti vyhráli, pasouce husy vedle na mlynářojc poli. Můj bratr František si tu jednou vykloubil nohu, táta ho vzal na trakaři k ovčáku Fialovi do Příchovic. Moje matka jdouce do kostela šla sem pilíř políbit. Když zemřela, prostorná pěšina od západu zarostla trním.“ Obecnímu úřadu Nezdice se na jaře 2006 podařilo získat dotaci jednak na sanaci starých lip (dotační titul z rozpočtu Plzeňského kraje – Podpora projektů a činností v oblasti ochrany přírody a krajiny) a jednak na obnovu památné sochy (Program záchrany architektonického dědictví). Po vykloučení místa společným úsilím Nezdeckých a Zelenských a řezu lip arboristou panem Frantalem došlo v červenci až září 2006 k obnově pilíře sochy péčí zednického mistra ze Zeleného pana Hohlbergera a k očištění i konzervaci torza sochy a obnově původních nápisů na pilíři péčí Mgr. Jiřího Fialy, zbrožského akademického sochaře a restaurátora. A zdá se, že došlo nyní i k obnově důstojnosti tohoto památného místa.

Po šestém zastavení se stočíme mezi poli vpravo do lesa a začneme pomalu stoupat Lužanskou horu, dle pověsti o propadlém hostinci lidově zvanou „Taneček“. Kopec se nachází jihovýchodně od Lužan. Zaujme svým zvláštním trojúhelníkovým tvarem, pověstí i obrovskými sochami z dubového dřeva na vrcholu...

Kaplička „Toušojc“ u obce Zelené, u ní stojí 3 památné lípy.

Při slavnostním otevření stezky odehrál Ochotnický kroužek Lužany 1. dějství pohádky Čert a Káča přímo pod sochami na Tanečku.

Antonín Dvořák a Čert a Káča

Na vrcholu Tanečku, na 7. zastavení naučné stezky, se nachází dvě sochy v nadživotní velikosti – Čert a Káča. Sochy byly zhotoveny Dušanem Světlíkem a jeho partnerkou Vendulou Litterovou dle projektu Jitky Dlouhé. Dubové dřevo obec Lužany získala darem od nadace Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových. Kdo by neznal příběh o Čertovi a Káče. V pověsti se vypráví o zlostném a nehezkém děvčeti, se kterým při místní tancovačce nechtěl nikdo tančit. Ve zlosti nad neúspěchem zaklela, že „třeba i s čertem by se zatočila“. Vtom do hospody vešel mladý myslivec. Nikdo z místních ho však neznal. S Káčou tancoval až do půlnoci. A když na věži lužanského zámku bila hodina s půlnoci, propadla

se celá hospoda i s Káčou do země. Hospoda, kde se osudná tancovačka konala, samozřejmě již nestojí, ale dodnes je známé místo, kde se čert s Káčou a celou hospodou propadli do pekla... A když vystoupíte až na vrcholek kopce a přiložíte ucho na zem, stále tam prý uslyšíte vyhrávat čertovskou kapelu.

Tato pověst inspirovala Antonína Dvořáka, který jezdil do Lužan za architektem Josefem Hlávkou. Zde trávil hezké chvíle ve společnosti významných českých osobností, jako např. básníků J. Zeyera, J. Vrchlického, V. Sládka, archeologa prof. Dr. Píče a druhé Hlávkovy choti Zdeňky. S nimi hovořoval o svých programech a pracích. V zámeckém parku se v altánech při večerních hovorech mnoho mluvilo o lužanském kraji, jeho folklóru a pověstech. V roce 1895 pobýval Dvořák v Lužanech s členy českého kvarteta. Zvláště s prof. Wihanem a Sukem byl v srdečných vztazích. Bylo to po cestě Šumavou, když se mluvilo o tématu „Ovčák“. Tehdy paní Zdeňka a prof. Dr. Píč, který zkoumal mohyly v okolí Lužan, ve Vlčí a v Nezdicích, nadhodili Dvořákoví pověst o Čertovi a Káče. Tato pověst byla totiž na Lužansku silně tradována.

Poslední, osmé zastavení, nás přivádí do osady Zelená Hora, malé vesničky, odkud se naskýtají krásné výhledy do údolí – na Lužany a k řece Úhlavě. Zajímavá je i zelenohorská kaplička. Stavba pochází zřejmě z roku 1824, je lichoběžníkového půdorysu a dle popisu z poloviny 19. století je vybavena obrazem „Útěk do Egypta“, darovaným hraběnkou Annou ze Schönbornu, manželkou majitele panství Dolní Lukavice. Zvonek byl žehnan roku 1863 Antonínem Hlavanem, plzeňským arciděkanem, byl pořízen nákladem pražského továrníka Ringhoffera, tehdy držitele lužanského statku.

Pokud se vypravíte na tuto naučnou stezku, věřte, že litovat nebudete. Ať žije tato stezka a je třeba příjemným víkendovým či prázdninovým typem na výlet, který můžete spojit s návštěvou zámku Lužany.

■ Eva Horová (Klepsová)

**Otevření zámku Lužany pro veřejnost,
otevírací doba:**

9.00 hod – 16.30 hod.

4. 7. – 6. 7. 2015 (sobota – pondělí)

25. 8. – 30. 8. 2015 (úterý – neděle)

**5. 9. – 6. 9. + 12. 9. – 13. 9. 2015
(Dny evropského dědictví)**